

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.543:656.13
JEL Classification: F15

*Руда Т.В.,
канд. екон. наук, старш. наук. співроб.,
провід. наук. співроб. відділу дослідження
митних зобов'язань,
Попель С.А.,
канд. екон. наук,
старш. наук. співроб. відділу дослідження
митних зобов'язань,
Науково-дослідний центр митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України,
Марчуков А.С.,
заступник начальника Управління-начальник відділу
митної вартості та адміністрування митних платежів
Управління адміністрування митних платежів,
Одеська митниця ДФС*

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Постановка проблеми. На тлі прогресу світової економіки технологічна архітектура національної економіки регресує. Досвід розвинених країн світу щодо економічного успіху в площині державного регулювання ринків продажу автомобілів світу свідчить на користь запровадження ефективної митної політики з використанням прозорих і чітких митних формальностей та спрощень процедур митного оформлення як для посадових осіб державних структур, так і підконтрольних суб'єктів і громадян. Саме тому доцільним є дослідження досвіду провідних країн світу при врегулюванні досліджуваної проблематики, зокрема США, Австралії та Нової Зеландії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань, пов'язаних з особливостями визначення митної вартості товарів, присвячена значна кількість наукових досліджень, серед яких варто виділити дослідження таких науковців, як: Бережнюк І. Г. [1], Терещенко С. С. [2], Прус Л. Р. [3].

Проте, сьогодні залишається ще багато дискусійних питань щодо особливостей визначення митної вартості транспортних засобів, що спричиняє необхідність вивчення міжнародних аспектів цієї процедури.

Постановка завдання. З огляду на актуальність проблеми, основна мета статті полягає у дослідженні особливостей визначення митної вартості транспортних засобів у провідних країнах світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В першу чергу, доцільним є вивчення досвіду визначення митної вартості транспортних засобів в США, оскільки саме вони є одним із найбільших імпортерів вживаних автомобілів в Україну. Процес купівлі авто на території США можна характеризувати як повністю вільний та необмежений з боку державних установ. Єдиним органом, який регулює діяльність автомобільних дилерів, здійснює їх реєстрацію та перевірку дотримання відповідних вимог законодавства штату, а також здійснює їх реєстрацію на території штатів є Відділ транспортних засобів (Department of Motor Vehicle). У кожному штаті існують окремі вимоги до дилерів, але всі вони включають спільні та загальні питання, зокрема, такі як: реєстрація дилера, продавців, видача спеціальних ліцензій та дозволів на продаж нових чи вживаних автомобілів та інші. Також Відділ встановлює окремі вимоги до процесу реєстрації придбаного автомобіля, сплати податків та відповідних зборів.

Під час придбання автомобіля у офіційного дилера або у іншого посередника, покупець проводить переговори щодо його вартості та інших питань, зокрема, таких як додання окремих опцій та вибору варіанту фінансування й оплати вартості автомобіля. У цьому процесі фактична вартість автомобілів, які були придбані у одного і того ж дилера різними покупцями, може суттєво відрізнятися

[4]. Під час переговорів щодо вартості автомобіля продавець сам вирішує на скільки йому занизити вартість, щоб здійснити його продаж та отримати прибуток.

Після купівлі автомобіля продавець оформляє відповідні документи. До обов'язкового переліку входять: купча («bill of sale» або «purchase order»), в якій зазначається марка автомобіля, його вартість, ідентифікаційний номер (vehicle identification number) та інші позначки фінансової сторони купівлі; звіт щодо показника лічильника («odometer disclosure statement»), в якому реєструється фактичний показник лічильника автомобіля; свідоцтво на право власності («certificate of title for a vehicle») – у разі купівлі вживаного автомобіля або свідоцтво походження автомобіля («certificate of origin for a vehicle») – у разі купівлі нового автомобіля [4].

Виходячи з того, що процес купівлі автомобіля у США майже вільний і не регулюється державними структурами, то окремі обмеження та рамки процесу продажу автомобілів встановлює компанія-виробник. Так, компанією-виробником встановлюються ціни на нові автомобілі, за якими рекомендується дилерам їх продавати. Така ціна називається «рекомендована роздрібна ціна виробника» (Manufacturer's Suggested Retail Price – MSRP). Як правило, дилер для зацікавлення покупця занижує свою ціну у порівнянні з ціною MSRP, але не нижче фактурної ціни (invoice price). Фактурною ціною вважається та, за яку дилер купує автомобілі у компанії-виробника, і, як правило, вона на 4000–6000 дол. США нижче від MSRP.

Додатково існують ціни на опції, які також мають рекомендований виробником розмір та фактурну ціну для дилера. Отже, сам процес купівлі автомобіля складається з переговорів між покупцем та продавцем про взаємоприйнятну ціну, яка знаходиться між фактурною ціною товару та рекомендованою ціною виробника.

Останнім часом, у зв'язку із захистом ринків продажу автомобілів на території США та інших країн світу деякі компанії-виробники посилили обмеження щодо експорту нових автомобілів за межі США. Так, окремі компанії забороняють дилерам продавати автомобілі, які купуються навмисно для експорту та з метою їх подальшого перепродажу в інших країнах. Для цього встановлюється вимога, щоб дилер самостійно надсилав всі документи, необхідні для реєстрації проданого автомобіля на адресу Відділу транспортних засобів. У разі виявлення компанією-виробником фактів шахрайства у деяких випадках з дилера стягується штраф. Прямих обмежень з боку держави щодо експорту нових автомобілів та обмежень стосовно експортної ціни не існує.

Після оформлення всіх необхідних паперів продавець надає необхідні документи покупцеві або надсилає їх до Відділу транспортних засобів штату, де повинен пройти реєстрацію придбаний автомобіль.

У разі реєстрації нового автомобіля, перший власник заповнює заяву на отримання свідоцтва про право власності, в якому зазначається ім'я першого власника, дата народження, адреса та номер прав водія; опис придбаного автомобіля (виробник, модель, рік випуску, тип кузова, ідентифікаційний номер, вага автомобіля та зазначення «новий чи вживаний»); дата купівлі; назва та адреса, де автомобіль був придбаний; ім'я власників застави за їх пріоритетом; доказ щодо проживання у штаті та інші необхідні документи.

Крім цього, до заяви додається свідоцтво про походження автомобіля, право водія або інший документ, який ідентифікує особу, купча або у разі реєстрації вживаного автомобіля, свідоцтво на право власності, де зазначена вартість придбаного автомобіля. У разі відсутності вартості автомобіля при розрахунку суми сплати необхідного податку використовується дані, які зазначені у «Довіднику Дилерів» Національної асоціації автомобільних дилерів (National Automobile Dealers Association (NADA)), звіт щодо показника лічильника (або свідоцтво від Відділу інспекційних перевірок автомобілів) та довідка щодо наявності страхового полісу.

Після розгляду наданих документів та перевірки їх дотримання відповідним вимогам законодавства штату, Відділ транспортних засобів видає свідоцтво на право власності, яке і є підтвердженням права володіння автомобілем.

У разі реєстрації вживаного автомобіля, власник повинен пройти інспекцію автотранспорту (інспекцію не потрібно проходити, якщо був придбаний новий автомобіль, попри це, необхідно сплатити вартість стікеру проходження інспекційної перевірки – 10 дол. США на період 2 роки). Періодичність проходження інспекції складає: два роки – для приватного використання, шість місяців – для таксі, один рік – для комерційного транспорту. Експорт автотранспорту здійснюється відповідно до вимог Розділу 19 Зведення федеральних норм та правил США. Відповідно до пункту 192.2 Розділу 19 Зведення федеральних норм та правил США, експортер, у разі здійснення експорту автотранспорту літаком або контейнером, повинен за 72 години надати (для розгляду та розмитнення) до відповідного відділення митниці транспортний засіб та всю необхідну супровідну документацію (з обов'язковим зазначенням ідентифікаційного номера автомобіля).

У разі експорту вживаного транспортного засобу, до відділу митної служби повинні надаватися: оригінал свідоцтва на право власності, який був виданий відповідним державним органом США; у разі наявності інтересів третьої сторони, письмова заява про дозвіл на експорт автотранспорту; у разі

перебування автомобіля у власності держаної структури, письмове повідомлення про дозвіл на експорт автотранспорту.

При експорті нового автомобіля, експортер повинен надати оригінал свідоцтва про походження автомобіля та дві його копії. Якщо відсутнє свідоцтво походження автомобіля, експортер повинен надати лист від уповноваженої державної установи штату, де придбався автомобіль, в якому має бути зазначено, що у штаті відсутні вимоги щодо необхідності надання документів, які засвідчують право власності. У цьому випадку, експортер повинен надати оригінали інших документів, які підтверджують право власності на автомобіль такі як рахунок-фактура дилера тощо. Таким чином, процедура імпорту транспортних засобів у США є досить простою та прозорою.

Окремої уваги у питаннях визначення митної вартості заслуговує й досвід Австралії. Імпортування автомобіля в Австралію – це складне питання з багатьма правилами, що передбачає роботу з великим обсягом документів. Митна адміністрація Австралії (Australian Customs and border Protection Service) в цілях визначення митної вартості транспортних засобів використовує «Керівництво з визначення вартості імпортованих транспортних засобів (в тому числі мотоциклів та причепів)», прийняте 24.06.2011 р. [5].

Згідно з цим документом, при переміщенні транспортних засобів через кордон першим та основним методом визначення його митної вартості є «вартість угоди», що передбачає взяття за основу фактично сплаченої ціни за цей транспортний засіб (Розділ 161 Митного закону Австралії від 1901 р.).

Варто зауважити, що даний метод не використовується у випадку, коли:

– імпортер не може довести, що купівля автомобіля була здійснена з метою його експорту до Австралії;

– імпортер не може пред'явити співробітникам митної та прикордонної служби Австралії в порту в'їзду необхідну документацію про купівлю транспортного засобу;

– транспортний засіб придбано за кордоном за номінальною вартістю;

– між датою придбання автомобіля та її наступним ввезенням до Австралії його вартість змінилася через такі операції:

а) обладнання додатковими аксесуарами, фурнітурою або були здійснені інші налаштування, проведено модифікацію чи будь-які вдосконалення транспортного засобу після його придбання;

б) транспортний засіб знецінився через знос, який спричинений його використанням до експорту;

в) достатня та достовірна інформація не доступна для митної та прикордонної служби (Розділ 160 Митного закону Австралії від 1901 р.).

Також досить цікавим є досвід Нової Зеландії у питаннях, що стосується визначення митної вартості транспортних засобів. Нова Зеландія має суворі правила стосовно вимог щодо викидів та безпеки, яким повинні відповідати всі транспортні засоби, що імпортуються в країну. Усі вони повинні бути перевірені, сертифіковані, зареєстровані та ліцензовані, перш ніж будуть використовуватись на дорогах Нової Зеландії. Цей процес носить назву сертифікація в'їзду.

Відповідно до Акту про мита та акцизи від 1996 року, митна вартість нових чи вживаних автомобілів є базою для нарахування імпортного митна і Податку на товари та послуги (Goods and services tax (GST)) при їх переміщенні через кордон. У звичайних умовах митна вартість визначається як ціна транспортного засобу, за яку він був придбаний (яка включає в себе вартість реєстраційних зборів та страхові витрати) за вирахуванням [6]:

– будь-яких закордонних зборів або податків, що входять до сплаченої ціни, які були повернуті або відшкодовані до прибуття транспортного засобу до Нової Зеландії;

– амортизації, якщо транспортний засіб перебував у використанні за кордоном протягом не менше 90 днів до прибуття його в Нову Зеландію. Амортизаційні відрахування можуть бути здійснені з вартості транспортного засобу, що був придбаний та був у використанні за кордоном до його відправлення до Нової Зеландії. Для отримання права на амортизаційні відрахування, автомобіль, перед тим, як його транспортували до Нової Зеландії, мав би бути у використанні не менш як впродовж 90 днів.

Отримавши право на амортизаційні відрахування, період амортизації розраховується з моменту його одержання до дати, коли судно або літак, що перевозить транспортний засіб, прибуває на територію Нової Зеландії. Амортизаційні відрахування не нараховуються, якщо автомобіль замовляється через Інтернет, і власник не приймає особистої участі у його переміщенні.

Для розрахунку митної вартості транспортних засобів, їх вартість згідно угоди (контракту придбання) конвертують в національну валюту Нової Зеландії. Обмінні курси, що використовуються митним органом, публікуються щотижня в митному релізі та залишаються чинними протягом дванадцяти днів. Перелік поточних обмінних курсів, що використовуються для цілей митниці, може бути отриманий із будь-якого митного органу або на веб-сайті митної адміністрації www.customs.govt.nz (проте, ці ставки можуть дещо відрізнятись від курсів валют, опублікованих в міжнародних банках).

Крім того, з усіх товарів, що ввозяться до Нової Зеландії стягується GST, навіть якщо операція здійснена за офшорною ціною або ціна придбання може вже включати податок на додану вартість чи податок з продажу. Поточна ставка GST становить 15 відсотків. GST розраховується від митної вартості транспортного засобу із врахуванням імпортного мита (якщо є), вартості доставки автомобіля до Нової Зеландії (включаючи страхові витрати).

Якщо імпортер надає недостовірну або неповну інформацію, митниця може визначити митну вартість, використовуючи один із альтернативних методів, передбачених Законом про мита та акцизи 1996 року. Так, альтернативний метод оцінки може бути використаний, коли:

- імпортер придбав транспортний засіб за кордоном за нереалістично низькою ціною;
- транспортний засіб при перетині кордону заявляється як подарунок або приз;
- автомобіль був виготовлений за кордоном імпортером;
- митна вартість транспортного засобу була суттєво змінена шляхом значного відновлення, модифікації або вдосконалення, заміни деталей та поточного ремонту, яке було здійснено після придбання автомобіля за кордоном імпортером;
- нарахування амортизаційних відрахувань значно підвищує митну вартість.

Законом про мита та акцизи закріплено альтернативні методи визначення митної вартості, зокрема [7]: за ціною договору щодо ідентичних товарів; за ціною договору щодо аналогічних товарів; дедуктивний метод; метод додавання вартості; метод залишкової вартості.

До того ж, варто зазначити, що, окрім чіткого нормативного врегулювання питань визначення та контролю митної вартості транспортних засобів, у досліджуваних країнах особлива увага акцентується на інформаційно-довідковому забезпеченні митниць з цих питань, як то: цінові довідники, аналітичні огляди національних та міжнародних авторитетів, методичні посібники та рекомендації [8]. Саме такий підхід створює передумови для швидкого та безперешкодного оформлення транспортних засобів, що перетинають митний кордон та зниження рівня конфліктності в аспекті визначення їх митної вартості.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, узагальнюючи результати дослідження, варто зазначити, що у наведених країнах напрацьовано прості прозорі механізми митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що ґрунтуються на застосуванні методів тарифного та нетарифного регулювання й чіткому нормативно-правовому врегулюванні цих питань. З огляду на це, в контексті реформування митної сфери в Україні доцільним є запровадження проаналізованого зарубіжного досвіду в напрямках напрацювання дієвого методичного інструментарію, впорядкування нормативно-правової бази та відновлення повноцінного доступу посадових осіб митниці ДФС до цінової інформації, що стосується реалізації транспортних засобів на міжнародному ринку.

Бібліографічний список

- 1.Бережнюк І.Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
- 2.Терещенко С.С. Основи митного законодавства України: питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. для студентів вищих та серед. спец. навч. закл. Київ: АТ «Август», 2001. 422 с.
- 3.Прус Л.Р. Концептуальні засади внесення змін до митного кодексу України в частині митної вартості та методів її визначення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 58-61.
4. 9 Steps to Importing a Vehicle into Canada from the U.S. URL: <https://blog.pcb.ca/2013/08/importing-a-vehicle-to-canada-from-the-u-s-in-9-steps/5134> (дата звернення: 07.06.2018).
5. Guide to the valuation of imported road vehicles (Including Motorcycles and Trailers). URL: <https://www.homeaffairs.gov.au/Importingandbuyinggoodsfromoverseas/Documents/valuationimportedroadvehicles.pdf> (дата звернення: 19.03.2018).
6. Advice on private motor vehicle imports. URL: <https://www.customs.govt.nz/globalassets/documents/fact-sheets/fact-sheet-29-advice-on-private-motor-vehicle-imports.pdf> (дата звернення: 24.03.2018).
7. Customs and Excise Act 1996. URL: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1996/0027/latest/DLM380217.html#DLM380241> (дата звернення: 22.03.2018).
8. Importing vehicles into the UK. URL: <https://www.gov.uk/importing-vehicles-into-the-uk/telling-hmrc> (дата звернення: 25.03.2018).

References

1. Berezhniuk, I.H. (2009), *Mytne rehulivannia Ukrainy: natsionalni ta mizhnarodni aspekty* [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects], monograph, Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, Dnipropetrovsk, Ukraine, 543 p.

2. Tereshchenko, S.S. (2001), *Osnovy mytnoho zakonodavstva Ukrainy: pytannia teoriita praktyky zovnishnoekonomichnoi diialnosti* [Fundamentals of customs legislation of Ukraine: theory and practice of foreign economic activity], high-school textbook, AT «Avhust», Kyiv, Ukraine, 422 p.

3. Prus, L.R. (2016), "The conceptual basis of the amendments to the customs code of Ukraine regarding the customs value of goods and methods of its determination", *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 5, pp. 58-61.

4. Steps to Importing a Vehicle into Canada from the U.S., available at: <https://blog.pcb.ca/2013/08/importing-a-vehicle-to-canada-from-the-u-s-in-9-steps/5134> (access date May 05, 2018).

5. Guide to the valuation of imported road vehicles (Including Motorcycles and Trailers), available at: <https://www.homeaffairs.gov.au/Importingandbuyinggoodsfromoverseas/Documents/valuationimportedroadvehicles.pdf> (access date March 19, 2018).

6. Advice on private motor vehicle imports, available at: <https://www.customs.govt.nz/globalassets/documents/fact-sheets/fact-sheet-29-advice-on-private-motor-vehicle-imports.pdf> (access date March 24, 2018).

7. Customs and Excise Act 1996, available at: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1996/0027/latest/DLM380217.html#DLM380241> (access date March 22, 2018).

8. Importing vehicles into the UK, available at: <https://www.gov.uk/importing-vehicles-into-the-uk/telling-hmrc> (access date March 25, 2018).

Руда Т.В., Попель С.А., Марчук А.С. МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Мета. Дослідження особливостей визначення митної вартості транспортних засобів у провідних країнах світу.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети в статті використано такі методи: індукції та дедукції, теоретичного узагальнення, узагальнення, абстрагування, діалектичного пізнання – при вивченні наукових джерел та дослідженні нормативно-правових актів з питань визначення митної вартості транспортних засобів; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних положень, формування висновків та пропозицій.

Результати. Проведено аналіз та наведено характеристику процедури визначення митної вартості нових та таких, що були у вжитку транспортних засобів в провідних країнах світу, а саме – США, Австралії, Новій Зеландії. Вивчено особливості застосування основного (за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції)) та альтернативних методів визначення митної вартості транспортних засобів. Розглянуто особливості визначення митної вартості транспортних засобів залежно від країни імпорту (країна-член ЄС чи ні). Вивчено основні нормативно-правові акти, що регламентують процедуру контролю за митною вартістю транспортного засобу.

Наукова новизна. Систематизовано основні підходи до визначення митної вартості транспортних засобів провідних країн світу, що ґрунтуються на застосуванні методів тарифного та нетарифного регулювання й чіткому нормативно-правовому врегулюванні цих питань.

Практична значущість. Основні положення даного дослідження можуть бути використані в процесі напрацювання пропозицій та внесення змін і доповнень до законодавчих актів, що регламентують особливості визначення митної вартості транспортних засобів.

Ключові слова: митна вартість, транспортні засоби, ввізне мито, амортизація, податок на додану вартість, методи визначення митної вартості.

Ruda T.V., Popel S.A., Marchukov A.S. INTERNATIONAL ASPECTS OF DETERMINATION OF CUSTOMS VALUE OF VEHICLES

Purpose. The aim of the article is the investigation of the features of determining the customs value of vehicles in the leading countries of the world.

Methodology of research. The following methods are used in the article in order to achieve the goal: induction and deduction, theoretical generalization, generalization, abstraction, dialectical knowledge – in studying scientific sources and studying normative and legal acts on the determination of the customs value of vehicles; abstract and logical – for generalization of theoretical positions, formation of conclusions and proposals.

Findings. The analysis and characterization of the procedure for determining the customs value of new and used vehicles in the leading countries of the world, namely, the USA, Australia and New Zealand, are conducted. The peculiarities of the use of the main (at the contract price for imported goods (cost of the transaction)) and alternative methods for determining the customs value of vehicles are studied. Features of the definition of the customs value of vehicles depending on the country of importation (EU member state or not) are considered. The basic normative and legal acts regulating the procedure of control over the customs value of a vehicle are studied.

Originality. The basic approaches to the determination of the customs value of vehicles of the leading countries of the world, which are based on application of tariff and non-tariff regulation methods and clear normative and legal regulation of these issues, are systematized.

Practical value. The main provisions of this study can be used in the process of elaboration of proposals and amendments and additions to legislative acts regulating the peculiarities of determining the customs value of vehicles.

Key words: customs value, vehicles, import duties, depreciation, value added tax, methods of determining the customs value.

Руда Т.В., Попель С.А., Марчуков А.С. МЕЖДУНАРОДНЫЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ТАМОЖЕННОЙ СТОИМОСТИ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ

Цель. Исследование особенностей определения таможенной стоимости транспортных средств в ведущих странах мира.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели в данной статье использованы следующие методы: индукции и дедукции, теоретического обобщения, обобщения, абстрагирования, диалектического познания – при изучении научных источников и исследовании нормативно-правовых актов по вопросам определения таможенной стоимости транспортных средств; абстрактно-логический для обобщения теоретических положений, формирование выводов и предложений.

Результаты. Проведен анализ и приведена характеристика процедуры определения таможенной стоимости новых и бывших в употреблении транспортных средств в ведущих странах мира, а именно – США, Австралии, Новой Зеландии. Изучены особенности применения основного (по цене договора относительно импортируемых товаров (стоимость операции)) и альтернативных методов определения таможенной стоимости транспортных средств. Рассмотрены особенности определения таможенной стоимости транспортных средств в зависимости от страны импорта (страна-член или нет). Изучены основные нормативно-правовые акты, регламентирующие процедуру контроля за таможенной стоимостью транспортного средства.

Научная новизна. Систематизированы основные подходы к определению таможенной стоимости транспортных средств ведущих стран мира, которые основываются на применении методов тарифного и нетарифного регулирования и четком нормативно-правовом урегулировании этих вопросов.

Практическая значимость. Основные положения данного исследования могут быть использованы в процессе выработки предложений и внесении изменений и дополнений в законодательные акты, регламентирующие особенности определения таможенной стоимости транспортных средств.

Ключевые слова: таможенная стоимость, транспортные средства, ввозная пошлина, амортизация, налог на добавленную стоимость, методы определения таможенной стоимости.